

Business in Nigeria

Het voorzitten van een aandeelhoudersvergadering in Nigeria heeft zijn charmes en brengt zijn problemen. Meestal gebeurt het in een van de grote hotels in Lagos waar het gedurende een maand lopende-bandwerk is. Als het verkeer niet vastzit, behoeft men over de opkomst niet te klagen. Enkele jaren terug hebben alle buitenlandse ondernemingen 40 of 60% van hun aandelen aan ingezetenen moeten verkopen, zulks doorgaans tegen prijzen in de buurt van de nominale waarde. Daarbij ging een zeker percentage naar de werknemers, die de aandelen financierden met geld geleend van de onderneming. Een aandeel is een gekoesterd bezit, het wordt zelden verhandeld en men rekent op een fantastisch dividend. Vanzelfsprekend gaat men dan ook naar de algemene vergadering, waar al vroeg een bonte verzameling van soms enige honderden de nodige belangstelling toont. Het is een uitje waarop vrouw en kinderen kunnen worden meegenomen, waarvoor men zijn sandalen voor schoenen verwisselt en waarvoor men zich, als dat kan, hult in de kleurige lokale dracht.

Werken het licht en de microfoon, is het hotel bereid voor een schandelijk bedrag een minimale service te verlenen en loopt er verder niets mis, dan kan de vergadering beginnen. Veel aandeelhouders voelen zich als deelnemers in een toneelstuk, waarin alles volgens een vast patroon moet verlopen. Men hecht sterk aan een formele procedure, waarin een reeks niet al te belangrijke voorstellen eerst moet worden gedaan, dan gesteund en vervolgens in stemming gebracht. Ieder is begerig iets te steunen of op andere wijze zijn aanwezigheid duidelijk te maken. Moge de entourage anders zijn dan bij ons, één ding is hetzelfde. Altijd is er wel iemand die de zaak ophoudt met onbenullige vragen. Nigerianen hebben daarvoor weinig begrip, want er moeten nog twee centrale aangelegenheden worden afgehandeld, nl. of er bonusaandelen komen en of men na afloop een presentje krijgt. Is het antwoord op beide vragen negatief, dan heeft de voorzitter geluk als hij de zitting zonder tumult kan afsluiten.

Nadien kan het dividend worden geïn-

casseerd. Tot dusver was dit veelal hoog. Op een aandeel van 50 Kobo, met een marktprijs van zeg 56 (maar de beurs stelt weinig voor), verwacht de Nigeriaanse aandeelhouder toch zeker 10-15 Kobo dividend. Tot en met 1982 lukte dit niet zelden, maar nu zit er de klad in. Het eerste teken was dat buitenlanders hun dividend niet meer konden overmaken, zodat het nu ligt te wachten op de bijna onvermijdelijke devaluatie van de sterk overgewaardeerde Niara na de verkiezingen (augustus). Sindsdien hebben verdere signalen dat het olie-geluk Nigeria heeft verlaten, elkaar snel opgevolgd.

Een daarvan was dat de lokale banken geconfirmeerde valutatransfers soms niet honoreerden, bijna een doodzonde in de internationale bankierswereld, wat het land veel kwaad heeft gedaan. Daarna is voor de totale invoer een vergunningstelsel ingesteld en om in het begin wat lucht te krijgen, is voor enkele maanden praktisch geen vergunning afgegeven. Het plotselinge gebrek aan grondstoffen legde heel wat fabrieken stil, maar men kon zijn activiteiten nog richten op het invullen van formulieren (papier is heilig in Nigeria, maar er wordt slordig mee omgesprongen) en ook op de rituele dansen, waarmee het verkrijgen van een gunst in dit land gepaard gaat. De danspassen daarvoor kunnen hier moeilijk worden beschreven, maar zij zijn alle gericht op het te voorschijn brengen van de eigen aanvragen uit een gigantische papierberg ergens op het Departement van Handel.

Intussen ziet het er somber uit. De olie-dollars zijn te veel besteed aan prestigeprojecten, waarvan een aantal plotseling is gestopt, en aan minder nuttige consumptiegoederen. Ondanks een jarenlange inflatie van 15-20%, is de Niara nog steeds ongeveer 4 gulden waard. Deze door politieke motieven ingegeven overwaardering van de munt heeft niet alleen de invoer sterk aangewakkerd, maar heeft ook elke stimulans tot importsubstitutie verhinderd. Nog afgezien van de betere kwaliteit zijn eenvoudige importgoederen niet zelden twee- of drie keer zo goedkoop als lokale producten. De afhankelijkheid van de industrie en

voedselvoorziening van het buitenland is zorgwekkend. Bovendien maakt de wegwerpmentaliteit, nog versterkt door de vroegere olierijkdom, van iets nieuws al snel iets ouds en voor onderhoud en reparatie heeft men weinig geduld. De motor van de Nigeriaanse economie draait dan ook alleen bij een schrikbarend hoog verbruik van geïmporteerde reserveonderdelen.

Wordt in een dergelijke maatschappij door middel van een ondoorzichtig vergunningstelsel zo een 30% van de importbehoefte weggerantsoeneerd, dan zijn de gevolgen desastreus. Door een gebrek aan grondstoffen en „spare parts” alsook door allerlei toevalligheden, komt de productie hier en daar soms voor weken stil te liggen. In een groot aantal ondernemingen zal dit leiden tot ontslag van 20-30% van de werknemers. Beperkt zich dit tot de industrie, dan is het leed nog te overzien, want deze draagt voor slechts 10% bij tot het bruto nationale produkt. Maar het is zeker dat de landbouw en handel eveneens ernstig zullen worden getroffen, want ook deze sectoren zijn in hoge mate importafhankelijk.

Kortom, het OPEC-avontuur dreigt voor Nigeria slecht af te lopen. Het heeft trouwens niet gebracht wat men ervan mocht hopen. De groei was onevenwichtig: buiten de olie is er praktisch geen exportpositie opgebouwd, het land is nog nooit zo afhankelijk geweest van het buitenland en de inkomensongelijkheid is enorm toegenomen. De folklore van de aandeelhoudersvergaderingen duidt niet op een werkelijke spreiding van bezit en macht. Integendeel, het merendeel van de geNigerianiseerde aandelen is al direct in handen geraakt van een kleine groep kapitaalkrachtigen, die nog wat harder aan de touwtjes trekt dan vroeger de buitenlanders.

In Lagos noch elders zal het publiek de komende drie jaar veel bemoedigings van Nigeria horen. Intussen treft het bij een bezoek aan derde-wereldlanden telkens weer hoe effectief het zou zijn als de ontwikkelingshulp zou worden geconcentreerd op beroepsscholing en „repair and maintenance”. Door de natuur en door de mens is de kapitaalvernietiging in Nigeria en dergelijke landen enorm. Wat vandaag een nieuwe fabriek, hotel of huizencomplex is, kan morgen verwaarloosd en vervallen zijn. Op elk moment van de dag kan een productieproces stoppen door gebrek aan onderhoud in eigen huis of in de elektriciteitsvoorziening. Een accentverlegging in de westerse hulp naar zorg voor het bestaande en het onderhouden van het aanwezige zou van geveer en ontvanger een geweldige mentaliteitsverandering vergen, maar de effectiviteit van de hulp zou met sprongen stijgen. Helaas zal dit voor de politici van beide kanten wel een te weinig spectaculair voorstel zijn om er aandacht aan te schenken.